

teria est prior forma. Quia prius à natura generatur. Natura enim generans ab imperfectioribus ad perfectiora & præstantiora progreditur. Materia autem est imperfectior forma: Respectu vero intendentis natura forma est prior materia: Quia natura semper intendit id, quod est perfectius & nobilius. Forma autem est perfectior & præstantior materia, quod patet ex formæ operationibus. In summa, forma & prior est & posterior materia diverso respectu, quatenus nimirum utraque ad diversos prioritatis modos applicatur atque examinatur.

DISQUISITIO XIV.

Quid sit forma?

Forma ut res est nobilis: ita merito nobili depingeretur definitione. Sed cum natura formæ, voce naturæ latè accepta, sit admodum obscura, ejusdem definitio (cujus munus est definiti naturam explicare) erit etiam inventu difficilis. Interim notetur, formam definiri, non prout vox forma sumitur absolute, pro qualitate corporis sensibili, ex quantitatis vel qualitatis orta dispositione: sed prout relatè sumitur pro certa specie causæ respiciente suum formatum, quæ propriè dicitur causa formalis, cujus & varias affert Philosophorum definitiones *Templ. lib. 3. Met. c. 2. q. 62.* Nobis autem inter alias hæc magis arridet: *Forma est causa que dat esse rei, id est, composito essentiali: tum quod naturam formæ satis explicet, tum etiam quod congruat planè cum Aristotelis definitione tradita lib. 2. Phys. c. 3. Forma est causa per quam res est id quod est.*

Definitio
formæ propria.

DISQUISITIO XV.

An triplex sit formæ officium?

Formæ triplex officium. 1. 2.

3.

Objectio.

1.

Responsio.

Formæ triplex esse officium, Philosophi omnes hæcenus iuverunt probatum, quorum 1. est: Dare rei esse. 2. Rem à re distinguere. 3. Operari. Videatur *Zab. in disput. Phys. in lib. de sens. c. 9. lib. de part. ani. c. 5.* At obijcitur 1. Propria adjuncta etiam rem à re distinguunt. E. non est proprium formæ officium. Respon. Negando consequentiam, & distinguendo inter distinctionem essentiali & accidentali. Propria quidem ad-

dem adjuncta rem à re distinguunt, non primariò & essentialiter sicut forma, sed secundariò duntaxat, accidentaliter & beneficio forma. Quia igitur ratione vis & facultas distinguendi, formæ detrahi possit, non videri. Obijcitur 2. Forma respectu operationum evadit efficiens. E. forma quâ forma, non operatur. Respon. Vulgatus est canon logicus: *Forme debentur propriè actiones composici*. Vide si libet *Keckerman. Syst. log. pag. 161. Arist. 1. de generat. sect. 2. text. 53. Scalig. exer. 28. sect. 2.* ubi dicit: *Forma germanum illud est principium, quo omnia supposita sunt actiosa.* Sed instant quidam: Solum compositum dicitur operari, homo enim dicitur videre, sentire, intelligere, non anima. Respon. Distinguendum hîc esse inter principium operandi quod, seu adæquatum quod, est compositum, & inter principium operandi quo, seu inadæquatum, quod est forma.

2.
Responso.

Instantia
moveretur.

Responde-
tur ad in-
stantiam
distingue-
do.

DISQUISITIO XV.

Quid sit finis?

Finis est vocabulum ambiguum. Observandum igitur, hoc loco defini-
niri, non quatenus vocabulum finis sumitur pro rei extremitate: sed
quatenus duntaxat sumitur, pro causa finali respiciente finitum: Et in hac
significatione variè definitur à Philosophis: sed nos hanc definitionem
ceteris præferimus: *Finis est causa cujus gratiâ res (finitum) est;* tum quod
nulla alia afferri possit, quæ melius explicet definiti naturam; tum etiam
quod sit Aristotelis, ac constet genere & differentiâ specificâ. Obijci au-
tem potest, definitionem hanc esse suo definito angustio-rem, unde talis
syllogismus: Quæcunque definitio est angustior definito, illa est vitiosa.
Atqui hæc finis definitio est talis. E. Minor probatur, quia *Arist. 2. Phys.* lo-
quitur de duplici fine, fine nimirum *cujus & cui:* at prior tantum hoc loco
definitur, & explicatur, posterior excluditur. Respondet Goclenius, vo-
culam *cujus* in definitione finis debere accipi generaliter, pro eo quod est
& *cujus gratiâ,* & *in cujus gratiam;* cui responsioni addas licet & hanc: sub-
jectum in loco causæ non est definiendum. Finis *cui,* est subjectum, cui
aliquid attribuitur. E. non causa, cum nihil ipsi sit commune cum causa,
nisi nomen. Ergo non hîc definiendus. Quare adhuc relinquatur,
hanc finis definitionem esse legitimam, quod erat
probandum.

Observat.

Definitio
finis.

Obiectio.

Resp. ad
objectionem.